

Delavska Pravica

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva o. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.—. ~ Cena: za 1 mesec Din 5.—, za četrtri leta Din 15.—, za pol leta Din 30.—; za inozemstvo Din 7.— (mesečno) — Oglasi: po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo Delavskega zbora, Miklošičeva cesta 21, l. nad. Telefon 2265. — Štev. čekovnega računa 14.900

Delavci — Delavke!

Volitve v Delavsko zbornico so razpisane. Volivno pravico ima vsak delavec in nameščene, ki je bil dne 16. avgusta 1933 (odnosno bi moral biti) bolniško zavarovan pri organih bolniškega zavarovanja ter je plačeval 5% prispevek za Delavsko zbornico. To se pravi, da bodo volili vsi bolniško zavarovani delavci in nameščenci, ki so zavarovani od 2. razreda dalje.

Volitve bo za Jugoslovansko strokovno zvezo vodil poseben volivni odbor, imenovan: Glavni volivni odbor JSZ za volitve v Delavsko zbornico v Ljubljani. Ta je od 16. avgusta 1933 v permanentni funkciji, je iz sebe organiziral posebne okrožne in krajevne volivne odbore, o čemer so naši člani obveščeni po posebnih okrožnicah.

Za sedaj je važno, da vsak delavec in delavka ugotovi, je-li bolniško zavarovan. Kogar delodajalec ni zavaroval, naj zahteva, da se takoj naknadno prijavi, ker le tako bo prišel do volivne pravice v svoj delavski zastop.

Vsi dopisi in razglesi Glavnega volivnega odbora Jugoslovanske strokovne zveze bodo podpisani po načelniku (podnačelniku) in tajniku Jugoslovanske strokovne zveze. Vse drugo je neveljavno. V vseh volivnih zadevah se je obračati samo na ta volivni odbor, v kolikor ne prihajajo v poštev naši okrožni in krajevni volivni odbori, o katerih sestavi in funkcijah boste posebej obveščeni v okrožnicah.

Za vse naše delavstvo velja: Z elanom v volivno kampanjo s stvarnimi in samo s stvarnimi argumenti brez vsakih osebnostnih primesi.

GLAVNI VOLIVNI ODBOR
JUGOSLOVANSKE STROKOVNE ZVEZE
ZA VOLITVE V DELAVSKO ZBORNICO
V LJUBLJANI

Rozman Jože, l. r.,
tajnik JSZ

Rutar Jože, l. r.,
l. podnačelnik

Spoznanje

Da je gospodarski liberalizem oče kapitalizma, ali po domače rečeno, oče sedanje revščine delovnih stanov in posebno delavcev, pač ne more nihče zanikati. Ravno tako je pa vidno, da je duševni liberalizem zavozil v blato zmed; zmešal je pojme in duhove osebno o pomenu človeka in veljavi dela za človeštvo. V to zmedo je potegnil liberalni val tudi katoličane. Vse je strmelo nad novimi iznajdbami pogonskih strojev, ki naj nadomestujejo delo človeških rok in donajajo posameznikom in družbam bogatašev velike dobičke. Videli so v tem vsi velik napredek človeškega uma. To je tudi pravilno. Toda enega ni nihče opazil, da se mora s strojnimi delom popolnoma spremeniti razmerje med delavcem, delom in kapitalom. Nihče ni mislil, da je treba z uvedbo strojnega dela tudi razmerje delavcev tako urediti, da bodo stroji tudi njim koristni. Delavci pa so sami čimdalje izprevidovali, da so sužnji strojev in rastočega izkoriščanja.

Nekdo pa se je izza vogala rogal in smejal naivnosti Adamovih otrok, in ta »nekdo« je bil hudič — kapitalizem.

Nastale so velike tovarne s stroji, katerim strežnik brez vsakega varstva je postal človek-delavec. Odškodnina za njegov trud mu ni prinašala niti oddaleč dohodkov za človeka primerno življenje in za vzdrževanje potrebne delovne moči. Posledice teh razmer

so bile za delavca lakota, slaba stanovanja, jetika in zgodnja smrt. Bil je siromak, ki je padel v roke razbojnikom, ki so mu zadali težke rane. Trpel in zdihoval je pod težo prizadetih bolečin, toda nikogar ni bilo, da bi mu pomagal. Godilo se je delavcem tako, kakor nam opisuje evangelist sv. Luka v svojem evangeliju (30.—37. vrsta), o človeku, ki je padel med razbojnike. Ta nesrečni človek je ležal ob cesti ranjen in v velikih mukah, toda nihče mu ni pomagal. Prišel je mimo duhovnik, ni se zmenil za njega, tako tudi ne levit. Prišel pa je mimo osovražen in zaničevan Samaritan, ta pa se ga je usmilil, mu obvezal rane, ga vzel na konja in mu v bližnji gostilni preskrbel na svoje stroške preskrbo do ozdravljenja. Ob tej priliki je vprašal Kristus nekoga: »Kateri izmed teh treh se ti zdi bližji tistemu, ki je padel med razbojnike?« Oni pa mu je dejal: »Tisti, ki mu je izkazal usmiljenje.«

Ali se ne ujema ta prilika tudi z dogodki polpreteklega časa, ko je začel kapitalizem s pomočjo tehnike daviti in mučiti ljudi-delavce. V tej stiski je prišel »Samaritan« Marks, ko so razni drugi šli mimo. Sklonil se je k bolniku, dal mu zdravilno tolažbo in »recept«, kako ozdraviti. Zdravila, ki jih je delavstvu pokazal Marks, nosi vsak delavec seboj.

Naj bo Marksov gospodarski nauk sprejemljiv ali ne, eno je gotovo, da preko njega

ni prišel do sedaj še noben sociolog v zadevi delavskega vprašanja. So sicer v raznih sistemih velike razlike, toda po vseh se vleče tudi Marksova nit.

Zal, da je bil protiverec prvi, ki je posvetil tako globoko v kapitalistično gnezdo in pokazal na dlan krivice kapitalizma. Z ozirom na to pa je naša dolžnost — če smo kristjani in pošteni ljudje, da priznamo, da je prav za prav Marks povzročitelj pridobljenih materialnih in državljskih dobrin, ki si jih je delavstvo priborilo po Marksovem »receptu« z lastno močjo.

Polagoma se je pričela delavska masa zbirati v razna delavska društva, kjer so delavci dobivali prve pojme o samih sebi. Tu so se začela tudi »Katoliška delavska društva«, katerih početki so bili res prav svojevrstni in so imela celo »patroneze«. V Nemčiji so nastale strokovne organizacije, ki so polagoma dobile velik vpliv.

Za kršč. soc. delavske organizacije je pa 15. maja 1891 nastal nov in silen pojav z Leonovo okrožnico o delavskem vprašanju. Po tej okrožnici, ki je dala kršč. delavstvu nove smernice, se je pričelo živahno delavsko gibanje. V Sloveniji se je pričelo l. 1897, a je bilo že tedaj nekaterim »trn v peti«. Dr. Krek je dobil časten naslov »komunist«, ker je izdal »Črne bukve kmečkega stanu.« Delo krščanskih socialistov je bilo težavno, ker za to ni bilo veliko smisla. Leonova okrožnica je ostala za ogromno večino tedanje inteligence — svetne in duhovske — s sedmimi pečati zapečatenjena knjiga, kar je ostala še do danes.

Toda počasi bo prišlo tudi pri nas spoznanje (čeprav iz tujine), da je dandanes ravno delavsko vprašanje in kapitalizem »goreče vprašanje«, ki se bo moralo v interesu družbe in morale rešiti.

Zdi se mi značilno, da je »Slovenec« z dne 6. avgusta t. l. prinesel članek z naslovom: Katoličani kaj delate? V tem članku ali poročilu opisuje pisec delo in življenje Ozanama, ki je bil ustanovitelj »Vincencijeve družbe«.

Zelo zanimiv je konec tega poročila: »Koliko stvari bi bilo drugačnih...«

»Katoličani moramo dohiteti mnogo izgubljenega časa, mnogo žalostno zamujenega časa. Naj zaključimo v tem oziru z besedami francoskega katoliškega filozofa g. Jaques Maritaina, ki so pravo zrcalo resnice (iz knjige Religion et Culture, J. M. 1930, str. 50):

»Koliko stvari bi bilo drugačnih, če bi bil pred nekaj več kot šestdesetimi leti napisal učenec sv. Tomaža Akvinskega o kapitalu tako odločno knjigo, kakor je to storil Marks; knjigo, ki bi jo bil zgradil na pravih principih? Toda naši principi spe in

Poročila z delavskih bojišč

Viničarji

O VINIČARSKIH POGODBAH

S pravnega stališča je smatrati vsako ustno obljubo, ki jo izreče vinogradnik svojemu viničarju in katera se nanaša na medsebojno službeno razmerje, to predvsem radi plačila v denarju ali v čem drugem, kot pogodbo. Ali se izreče ta obljuba ob nastopu službe ali tudi pozneje med službovanjem, ima veljavnost samo takrat, ako sta z dotičnim dogovorom obe stranki sporazumni, predvsem, ako je viničar še prostovoljno pristavil svoj »da«. Vsaka pogodba je najprej sklenjena ustmeno. Pismena sledi le kot posledica ustne pogodbe radi tega, da se sklenjeni dogovor pozneje ne more od katerekoli strani znikati, pozabiti ali kako drugače spreminjati v škodo druge stranke. Nikdar ni res, ako kdo pravi, češ, nimaš pismene pogodbe in zato s tem nimaš sploh nobene pogodbe. Zelo se v tem oziru varajo tudi vsi tisti vinogradniki, ki pismenih pogodb viničarjem sploh nočejo dati.

Viničarski red določa, da se viničarjem radi pravne sigurnosti ustnih pogodb mora izdati tudi pismena pogodba. Pismena pogodba je zato jako važen pravni akt, veljaven pa samo tedaj, ako sta na njej lastnoročno podpisana obeh pogodbenih strank. Viničarju, kakor tudi vinogradniku je nemogoče, da bi potem kdaj izpodbil veljavnost vsebine pogodbe, katero je lastnoročno podpisal. Prav sedaj, ko viničarji zopet sklepajo nove službene pogodbe, je zelo važno poudariti: ne podpisati in pritruditi takoj pogodbi, ki je ne razumete! Vsak ima pravico pridržati si toliko časa, da pogodbo prouči ali vpraša pri organizaciji za mnenje in nasvet. Ko je pogodba enkrat podpisana, ni več izhoda. Važno je, da se k sklepanju ustmenih službenih pogodb vzame s seboj vselej tudi zanesljive priče, katere morejo pozneje, ako je to potrebno, resničnost pogodbe tudi dokazati. Pri sklepanju pogodb bodite posebno danes v teh časih jako previdni in dosledni. Brez pismene pogodbe v nobeno službo! Ako pa se temu vinogradnik protivi, je dokaz, da ne misli pravično in bo treba takoj intervencije od strani strokovne organizacije. Več ko bo pismenih pogodb, več bomo imeli tudi uspehov pri viničarskih komisijah in drugod.

Sv. Ana v Slov. goricah. Na viničarski komisiji v zadevi tov. Lifterja proti posestniku g. Zemljiču je prišlo do sporazuma. Tov. Lifter dobil je dva mernika ječmena in ves pridelek pšenice, ki je zrasel na viničarjevi njivi. Tega mu ni treba odsluževati z dninami. Viničarjev zastopnik pri razpravi je bil tajnik zveze tov. P. Rozman.

Št. Peter pri Mariboru. Dne 20. avgusta se je na predlog viničarja tov. Zavca Karla vršila tu viničarska komisija zoper g. Hrena radi predčasne službene odpovedi. Viničarjev zastopnik je bil tov. P. Rozman. Vinogradnik je odpoved umaknil in se viničarju ne bo treba predčasno izseliti. V strokovni organizaciji smo pač močni, samo žal, da se tega mnogi še ne zavedajo. Pomoč prihajajo iskati le tedaj, ko jim že voda teče v grlo, kar se pravi, špekulirati na račun naše skupnosti.

Sv. Benedikt v Slov. goricah. Svoičas je tu obstojala skupina. V vodstvu te skupine pa so bili

zmota čuje, aktivna in drzna. Govoril sem o grozni brezbriznosti katoliškega sveta pred opozorili Leona XIII. o socialnih vprašanjih. V celoti je kljub trudu nekaterih, ki so rešili čast, nezanimanje tega sveta v zadnjem stoletju, pred problemi, ki so direktno zajemali veljavo človeške osebe in krščansko pravico, ena temnih pojav moderne zgodovine. (Podčrtal jaz).

Besede, o katerih bo treba razmišljati... Bridka resnica, ki pa še danes vsaj pri nas sedi v temni ječi. Zato naj bi o teh besedah ne bilo šele razmišljati, temveč takoj pričeti z resnim delom.

Jugoslovanska strokovna zveza vrši to delo. Če kdo res pošteno in dobre volje misli na resno delo, naj se pridruži. Nič šele pre-mišljati!

Jože Gostičar.

tovariši, ki so se brigali za vse drugo, samo za skupino ne. Pijača nosi tu, kakor marsikje, precejšen del krivde, da skupina ne deluje. Sedaj pa so se spet oglasili in kličejo zvezo na pomoč, naj jim le-ta poživi skupino. Je pač prišel nad nje čas, ki jih je streznil in pokazal, da bo vendar še najbolje, biti organiziran.

Umrla je tov. Križan Terezija, viničarka-vdova, pri Jeruzalemu, članica skupine Sv. Miklavž pri Ormožu. Naj si odpočije v božjem miru! — Svojecem je bila izplačana podpora 700 Din iz posmrtninskega sklada. Zato se bodo sedaj vsem poslale položnice za zopetni enkratni prispevek v posmrtninski sklad. Viničarji, pridobivajte čim več pristašev zato, ker je ravno posmrtninski sklad za nas največje vrednosti.

Oblačino delavstvo

Škofja Loka. Poteklo je komaj par mesecev, kar so prvi pionirji započeli akcijo za ustanovitev strokovne organizacije v tovarni, in že je stvorjena močna, skoraj 100% enotna in disciplinirana skupina oblačilnih delavcev. Organizacija je pravkar prestala težko preizkušnjo v obrambi gmotnih in moralnih interesov delavstva. Podjetje ni povsem razumelo, zakaj se delavstvo poslužuje te svoje zakonite pravice. Opažala se je rahla reakcija, ki je iz dneva v dan rastla in slednjič dosegla svoj višek s tem, da je podjetje pričelo odpuščati in preganjati organizirano delavstvo, med temi pa tudi glavne funkcionarje organizacije. Podjetje pri tem gotovo ni računalo, da bo delavstvo nastopilo tako složno in disciplinirano. Brez najmanjšega incidenta s strani delavstva se je započela in zaključila prva defenziva organiziranega delavstva, ki je uravnala vsa trenutno obstoječa sporna vprašanja brez vsakih žrtev na eni in drugi strani. Vodstvo tovarne se je pri tem lahko uverilo, da se delavstvo ni organiziralo iz kakšnih sovražnih namenov naproti tovarni kot taki ali njenemu vodstvu. Uverilo se je pa tudi lahko, da zna ščititi svoje socialne, gmotne in moralne interese v podjetju kakor tudi drugje. Glavna zahteva delavstva je v tem, da se ga prizna za enakopravnega faktorja v podjetju, ker je delavstvo v produkcijskem in gospodarskem procesu glavni in zato najvažnejši faktor. Ponovno smo že poudarili, da se delavstvo vsak dan bolj zaveda, da v tem procesu nima le dolžnosti, temveč tudi pravice in sicer najmanj pravice do človeka vrednega in dostojnega življenja. Skromne so te zahteve delavstva in še pri teh delavstvo mnogo popusti, zlasti, če vidi, da gospodarske razmere v splošnem niso ugodne. Delavstvo želi, da bi med njim in podjetjem vladalo popolno sožitje, ker je le od tega odvisno blagostanje in obstoj tovarne in delavstva. Zato je prej ko slej potrebno, da se delovno razmerje med tovarno in delavstvom uredi tako, da bodo v bodoče izključeni vsi spori in bo delavstvo vedelo, kake so njegove dolžnosti in pravice naproti podjetju in prav tako podjetja naproti delavstvu. Ne želi pa delavstvo, da bi gotovi odgovorni in neodgovorni činitelji briskirali osnovne, kakor zakonite pravice. Zato bo tudi proti tem vselej in vsikdar nastopilo s svojo organizirano močjo. — Tovariši, tovarišice! Pokazali smo, da nečemo biti orodje in igrača nikomur. Spoznali pa smo, da je le v enotni in disciplinirani organizaciji naša moč, naše zavetje in tudi naša zmagaja.

Kaj je novega pri OUZD?

Številka 7 Radničke zaščite prinaša navodila (uputstva) za izvedbo novega statuta SUZOR-a, iz katerih posnemamo sledeče novosti:

Prostovoljno-nadaljujoči člani imajo vse pravice zaposlenih zavarovancev, dokler prebivajo v državi in plačujejo prispevke. Njihovo članstvo preneha tudi tedaj, če izžrpajo 26 tedensko podporno dobo. Ponovno pa postanejo upravičeni do podpor v zvezi s § 59. zakona o zavarovanju delavcev, če so po ozdravljenju zaposleni vsaj osem tednov v zavarovanju zavezanem obratu.

Zavarovanci in zavarovanke, ki imajo pasivno članstvo po § 56. ZZD, so upravičeni v slučaju boleznih do 26 tedenske dobe, oziroma v slučaju poroda do porodniških dajatev. Poseben pravilnik vsakega OUZD bo uredil vračevanje stroškov, ki nastanejo bolnim članom za prevoze k zdravnikom.

Vsote vseh dajatev se zaokrožujejo odslej na zakonito plačilno sredstvo (25, 50 in 75 par). Tudi glede nezgodnih dajatev so podana posebna navodila.

Okrožni uradi smejo zavisno od svoje velikosti in izvemšji nekatere slučaje nabavljati potrebščine brez predhodnega odobrenja SUZOR-a v zneskih od Din 50.000 do 500.000. Predvideno je, da se bodo ukiniti uradi, ki imajo manj kot 20.000 članov. Posebni uradi pa se morejo tudi sami spajati, v utemeljenih slučajih tudi po sklepu SUZOR-a.

Volitve se bodo izvršile v zavarovalno samoupravne organe, ko bo dobil SUZOR od ministra za soc. politiko in narodno zdravje tozadevno dovoljenje.

OUZD V JULIJU 1933.

Letni padec zavarovanih delavcev se je zboljšal od 4077 v juniju na 2588 v juliju. Število moških delavcev je padlo za 3551, dočim je število ženskih delavcev narastlo od lanskega leta za 763. (V juniju uje znašal prirast ženskih +134, v maju +252, v aprilu +275.) Zaposlitev žensk izredno narašča, med drugim bo vzrok tudi napredovanje tekstilne industrije.

Odstotek bolnikov je nekoliko večji od lanskega leta radi podaljšanja bolno-podporne dobe od 26 na 52 tednov. Kljub temu je pa prirast odstotka moških bolnikov nekoliko prevelik, najbrž radi zastoja v seziji delavnosti.

Povprečna dnevna zavarovana mezda (katera odgovarja fiktivnemu zaslužku povprečnega delavca) je pri moških za 1.32 Din manjša in pri ženskah za 0.02 Din večja od lanskega leta. Zaslužek ženskih delavcev je torej neznatno boljši od lanskim zaslužkom.

Dvojni zaslužkarji

Iz časopisnih poročil posnemamo, da pripravljajo kar tri države zakonske osnutke, na podlagi katerih se bo uredilo vprašanje poročenih žen v državnih kakor javnih službah. Države, ki nameravajo to urediti so Poljska, Češka in Nemčija.

Vedno večja brezposelnost in revščina na eni, dvojni ali celo večkratni zaslužkarji na drugi strani, nujno zahteva, da poseže vmes država in napravi red. Gotova ženska društva se sicer temu protivijo in zahtevajo tudi v pogledu službe popolno enakopravnost z možem. Toda razmere so tu močnejše in bodo šle preko njih. Kdo more zagovarjati to, da sta oba mož in žena v službi, ko je istočasno na ulici na stotine mladih svežih moči, ki hočejo dela, da preživijo svoje družine. Kako naj bo upravičljivo to, da prejemajo možje brezposelno podporo, poročene žene pa hodijo v službo, da imajo za toaletu in luksus.

Je to izredno važen gospodarski problem vsake države v pogledu pobijanja brezposelnosti. Seveda je treba pri tem ugotoviti, da gre v tem vprašanju le za one žene, katerih možje zaslužijo toliko, da lahko preživijo svoje družine. In teh ni malo.

To vprašanje ni nič manj važno tudi za naše razmere in bi bilo nujno, da se reši čimprej. Pa ne samo to. Vzporedno s tem je treba onemogočiti tudi vse ostale dvojne in večkratne zaslužkarje. Kdor ima tako pokojnino, da prilično odgovarja življenjskemu standardu, naj se umakne in pusti mesto drugim, ki so sedaj brezposelni. **Sličnih ljudi imamo v vseh mogočih poklicih, ki na noben način nočejo razumeti, da imajo pravico do dela in življenja tudi drugi.**

Ako bi se to dosledno izvedlo, koliko mladih ljudi bi prišlo do dela in se jim tako omogočilo ustvariti existenco. Sploh je to zelo pereče socialno vprašanje, katerega bo treba rešiti tudi pri nas.

Magistat v Abderi je odredil po nekem požaru, ko so brizgalnice popolnoma odpovedale, naj ognjegasci v bodoče pogledajo in popravijo vse brizgalne tri dni pred požarom.

Na volitve gremo

Naša zahteva po volitvah v Delavsko zbornico se je končno uresničila. Že v zadnji »Delavski Pravici« smo poročali, da je min. za soc. pol. razpisal volitve v Delavsko zbornico, ki se morajo izvršiti najkasneje v drugi polovici oktobra t. l.

Volitve se bodo vršile po povsem novem volivnem redu, ki ga je šele pred kratkim na zahtevo min. za soc. pol., izdelalo Centralno tajništvo delavskih zbornic v Beogradu. Ker pa ta volivni red ni povsem ustrezal našim težnjam in zahtevam, so naši zastopniki v Beogradu in plenumu Delavske zbornice dne 6. avgusta t. l. stavili konkretne predloge za izpremembo posameznih členov. Plenum Delavske zbornice je te predloge sprejel, nakar je bil volivni red predložen min. za soc. pol. v odobritev. Min. za soc. politiko je vse volivne rede odobril, kakršni so bili sprejeti in predloženi od posameznih skupščin Delavskih zbornic v državi. Ker vse ostale Delavske zbornice niso predlagale nikakih izprememb, bodo tedaj volile po volivnem redu preloženem od Centralnega tajništva Delavskih zbornic v Beogradu. Le volitve v ljubljansko Delavsko zbornico se bodo vršile nekoliko drugače.

Kdo ima volivno pravico?

Volivno pravico imajo vsi delavci in nameščenci obojega spola, ki so bili na dan razpisa volitev, t. j. dne 16. avg. 1933 zavarovani pri Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev, Bratovskih skladnicah in trgovsko bolniško podpornem društvu, ter plačujejo prispevek za Delavsko zbornico. Volivne pravice pa nimajo vsi tisti, ki so pri OUZD zavarovani v najnižjem razredu, t. j. vajenci. Dalje železničariji, zavarovani pri železničarskem humanitarnem društvu in sicer vsled tega, ker ne plačujejo prispevka za Delavsko zbornico. Vseh volivnih upravičencev bo približno okrog 85.000. Številka je zato precej visoka, ker se bodo volitve vršile v času ko so zaposleni tudi sezonski delavci. Seveda bi bilo število volivcev gotovo višje, ako bi ne bile razmere ne delovnem trgu tako slabe.

Kako se bo volilo?

Volilo se bo v dveh kurijah: v splošni in v nameščenski. Prva, splošna bo volila 50; druga, nameščenska pa 10 delegatov in prav toliko namestnikov. Volišča bodo na vseh večjih delavskih krajih in jih bo v vsej Sloveniji približno 200. Vsi tisti, ki pa bodo oddaljeni 5 km od volišča, bodo volili po pošti. Od krajevnega volivnega odbora bodo morali zahtevati, da se jim dostavi po pošti glasovnica. Vsi ostali pa bodo volili na voliščih, ki bodo za to določena. Volitve bodo neposredne in tajne. Predsednik krajevnega volivnega odbora bo volivcu izročil glasovnice vseh kandidatnih list in kuverto. Glasovnice bodo raznih barv. Nato bo volivec odšel v zaprt prostor, kjer se nihče ne sme nahajati. Glasovnico kandidatne liste, za katero hoče glasovati, bo celo vložil v kuverto, ostale glasovnice pa natrgal in prav tako vložil v kuverto, jo zalepil in izročil predsedniku krajevnega volivnega odbora.

Glavni volivni odbor, ki bo vodil volitve in vse priprave, bo v Ljubljani na sedežu Delavske zbornice. Temu odboru predseduje odposlanec min. za soc. pol., in sicer šef soc. pol. oddelka kr. banske uprave v Ljubljani, dr. Karlin. V odboru pa so še Melhijor Cobal, predsednik DZ, Rado Čelešnik, blagajnik DZ,

Vladimir Kravos, predsednik OUZD, Franc Žužek, zastopnik Jugoslovanske strokovne zveze, Rudolf Juvan za Narodno strokovno zvezo in Lovro Jakomin za Strokovno komisijo za Slovenijo. Ta volivni odbor bo imenoval krajevne volivne odbore, ki bodo slično sestavljeni kot glavni volivni odbor. Kot zastopniki Delavske zbornice bodo v krajevnih volivnih odborih fungirali člani in namestniki plenuma Delavske zbornice. Glavni volivni odbor bo obenem fungiral tudi kot reklamacijski odbor.

Volivna doba je precej kratka. Tako imajo bolniške blagajne najkasneje do konca tega meseca sestaviti volivne imenike in jih dati na razpolago glavnemu volivnemu odboru, ki jih bo moral takoj poslati krajevnim volivnim odborom, da jih bodo razgrnili v svrhu reklamacij. Reklamacijska doba bo trajala 10 dni. Nato se bodo vlagale kandidatne liste. Te bodo vložile predvidoma naslednje osrednje strokovne organizacije:

Jugoslovanska strokovna zveza, ki zastopa krščansko socialistično organizirano delavstvo, dalje socialistična **Strokovna komisija za Slovenijo** in **Narodno strokovna zveza**, v kateri je zbrano tako zvano napredno delavstvo.

Tako bo imelo delavstvo zopet priliko poveriti svoje zaupanje za vodstvo važne socialno-politične ustanove **Delavske zbornice** novim, aktivnim in svežim močem.

Naloga našega krščansko-socialističnega delavstva, organiziranega v Jugoslovanski strokovni zvezi je, da v tem volivnem boju postavi celega svojega moža.

Pokažimo, da brez nas in preko nas ni delavskega gibanja v Sloveniji!

Narodno gospodarstvo in racionalizacija

Ako govorimo o racionalizaciji ali z domačo besedo povedano o smotrenem gospodarstvu, si predstavljamo pred seboj ogromne nestvore-stroje, ki nadomeščajo 5, 10 ali tudi več sto delovnih moči. Kjer pa to ni mogoče, se uvajajo akordna dela in zahteva dvojno storitev, češ, da podjetje drugače ni konkurenčno. Posledice prvega in drugega načina tega moderno smotrenega gospodarstva so, da morajo tisti, ki ostanejo še v delu, za nižjo plačo podvojiti svoje delo in s tem produkcijo, drugi pa so enostavno izločeni od delovnega procesa kot nepotrebni. — Ta sistem ustvarja pravo bedo in anarhijo ne samo med delovnim ljudstvom, marveč tudi v državah samih.

Racionalizacija v tem družabnem sestavu, kot ga imamo danes, t. j. kapitalističnem — koristi samo poedincu kapitalistu; škoduje pa narodnemu gospodarstvu in državi.

Posledice tega gospodarskega sistema so naravnost strašne. Da se stanje ublaži in omili brezposelnost, se išče od strani države z davki in drugimi dohodki sredstva, ki seveda padajo zopet v breme širokih množic delovnega ljudstva. **Tako mora delavstvo za to, da morejo drugi delati neovirano dobičke, za tiste, ki so vsled tega gospodarstva izločeni iz delovnega procesa.**

Pa ne samo to, tak gospodarski sistem žre tudi samega sebe. **Kupna moč naroda s tem pada in tako ostajajo dobrine, ki se v velikih množinah proizvajajo, nekonsumirane.**

To vodi seveda do novih težav, ki jih zopet plača le delavstvo. Vsled zalog, ki se ne morejo prodati, se reducira delavstvo ali enostavno zapre tovarno.

Delovno ljudstvo ali razmišljaš o tem, da je to proti tvojim življenjskim in narodnim interesom, kakor tudi države! Zavedaj se, da tvorimo državo delovni stanovci in po tem usmeri v bodoče tudi svoje delo in zahteve!

an.—

Za našo rast in moč

Jesenice, 13. avgusta.

Vsa združevanja ljudi v društva, pa naj bo njih interes kulturni, humanitarni, športni, politični ali stanovsko-gospodarski, morajo biti v svoji notranji zgrajenosti postavljena na trdne temelje. In ti so: red, disciplina in avtoriteta. Brez te podlage je v katerikoli ustanovi uspešno delovanje nemogoče.

Kakor drži to iz centralnega gledanja na pokret, drži tem bolj za posamezne edinice. Saj vendar te edinice ustvarjajo moč ali šibkost pokreta. Red! Kje? — Iz nič ni nič. Na svetu je tako, da nobena stvar ne obstoji iz samih idej. Povsod so z njimi združene materijelne žrtve. Kdo jih vzdržuje? Tisti, ki imajo interes, da obstojajo. Nekateri se vzdržujejo indirektno tudi od takih, ki želijo, da bi jih ne bilo. Med te z večjimi žrtvami spada brez dvoma tudi strokovna organizacija. Zakaj? Delavstvo nima bank, niti gospodarskih podjetij. So sami siromaki, z bornimi nezadostnimi zaslužki. Vsa je oprta samo na delavstvo, ki jo vzdržuje s prispevki od svojih bornih plač. V okviru teh prispevkov pa se giblje tudi moč in rast organizacije. V tem tiči vse vzdrževanje uslužbenstva, propagande, časopisa, potnin in pisarne. Ako je ta edini vir prispevkov (članarina) v redu, tedaj ni strahu. Vse deluje brezhibno in je na svojem mestu. Člani imajo vso pravico to zahtevati. Ako pa je v prispevkih nerednost, tedaj nastaja anarhija. Nastajajo omejitve in to v škodo tistih, ki imajo interes, da organizacija obstoja, t. j. nas samih. Veliko je delavstva, ki je globoko zavedno in ne gleda strokovnega pokreta samo iz lokalnega položaja. Ti so zvesti in jim ne pride na um, da bi organizacijo zapustili. Svoje prispevke plačujejo v redu. Povsod so na svojem mestu. To je kader organizacije. Vse drugačen bi bil položaj delavcev, ako bi tako pravilno pojmovanje strokovnega pokreta bilo usidrano v slehernem delavskem srcu. Kolika borbeno sila! Kako močan odpor! Toda žal, da ni tako. So delavci, ki jim je tako pojmovanje strokovnih organizacij tuje. Nevednost jim ne dopusti do spoznanja resnice. Vidijo organizacije samo v lokalnih situacijah. Organizirani so kadar jim preti osebna nevarnost, ali kadar pričakujejo materijelno pomoč. Nekateri celo skačejo iz ene v drugo in zopet nazaj. Nič možatosti, sama trenutna osebna korist. Pri teh je usidran nered. Plača članarino par mesecev, potem izostane. Ko jih opozoriš, naletiš na obljube; nekateri molče ali celo godrnjajo. Največkrat pa zaostanek ostane neporavnan. List je prejel, pa se ne zaveda, da ga izključno, samo s svojimi prispevki vzdržujejo delavci. Zgodi se celo, ko zbolí ter je v potrebah, da pride in zahteva podporo, zagotavlja na vse načine, da je imel namen članarino poravnati. Prej pa se ne zmeni, da bi oprostil svoj zaostanek. Koliko nepotrebne notranjega dela, prepira in jeze bi lahko namah odpadlo, ako bi tega ne bilo. Poleg tega pa so taki slučaji velika ovira pri delu strokovnih organizacij. **Ako si član, plačaj redno! V vsakem oddelku imaš blagajnika. Vsak zaostanek opraviči, to zahteva takt. Izognil se boš vsem neprijetnostim, ki lahko nastanejo. Ako pa si prišel do zaključka, da se ne spleča biti organiziran (tak zaključek pa je samo pri onih delavcih, ki nimajo sploh nikakega pojma o današnjem, vsestransko stanovsko zgrupiranem življenju, ali pa so koristolovci), tedaj sporoči takoj, ko si plačal zadnji mesec.**

Drugo je disciplina. Tudi v tem ni pravega razumevanja. Čujejo se od vseh strani pritožbe. Sestanki niso polnoštevilno obiskani. In vendar so ravno sestanki življenjskega pomena za pokret, zlasti delavski. Velik vpliv napravi močno obiskan sestanek na oblast, na podjetnike, ker so ti vedno o vsem gibanju dobro poučeni. Pravi pokretaš bo izbral vse niti, da pokaže moč svojega pokreta. Za vsakega naj velja: **Kadar koga kliče katerikoli funkcionar, se odzovi! Ako je napovedan sestanek, ne izostani, ako nisi službeno zadržan. Védi, da se nikdar ne vrši brez potrebe. Zavedaj se, da brez discipline ni one moči, ki bi lahko bila.**

200 dečkov med 14 in 16 letom

more pričeti svojo življenjsko pot v modernih industr. podjetjih Bat'a d. d., Vukovar-Borovo.

Dolgo šolanje se danes ne izplača, ker je nagrada v primeru s porabljenim kapitalom in časom premajhna.

Neprimerno koristneje je — za mladeniče kot domovino — udejstvovanje v gospodarskem poklicu s krašo in dobičkanosnejšo potjo.

TOMAŽ BAT'A, ki je ustvaril deset tisoče samostojnih eksistenc v gospodarstvu, je mladim ljudem vedno govoril, da jim ni treba biti žal, ako jih roditelji niso hoteli ali niso mogli šolati, **ker najbolj za sola je življenje, delo najboljši učitelj, siromaštvo pa najboljši svetovalec in pomočnik.** Večina slavnih in v gospodarstvu vojitilnih ljudi in v narodnem življenju sploh, je stopila v življenje popolnoma siromašna. Ni dolgo tega, ko je družba odprla vrata vsakemu siromašnemu dečku do najvišjega mesta. To je treba izkoristiti. Šele pred enim stoletjem, je rekel Bat'a, je človek zares postal svoje sreče kovač.

Z vstopom v življenje — v rani mladosti pod pogojem, ki ga zagotavlja moderno delavsko zakonodavstvo in vsak socialno čuteč poslodajalec — prične mladenič pridobivati mnogo let preje nego bogat otrok. Bogastvo roditeljev je prav mnogokrat vzrok izgubljenega kašipota in blagostanja v starejših letih. Svobodni poklici so podlaga neodvisnosti. V njih prihajajo neovirano do izraza vse sposobnosti poedinca. Res je, da je ta pot mnogokrat zvezana z borbo, toda borba utrjuje. Podležje samo oni, ki se ne brani razvad, ki smatra, da lahko človek danes še pije, kaditi itd.

Razvada je mati neuspehov. — Zmernost in krepost je pogoj za zmago. — Zmagovalcu pa vedno polno priznanje!

Pojasnila o sprejemnih pogojih dobite v vsaki naši prodajalni.

Bata

Članstvo samo voli svoje voditelje. Izbere pač povsod najsposobnejše, ki so pripravljeni prevzeti funkcije. Ne zaradi nagrad. Kajti v naši organizaciji teh ni. Ugodnosti nimajo od nikoder pričakovati, pač pa žanjejo od podjetnikov preganjanje. Samo idealizem in ljubezen do pokreta je ono, zaradi katerega sprejmejo izvolitev. Da ni ravno prijetno prevzeti odgovornost, dokazujejo vsi občni zbori, ko se mnogi sposobni branijo prevzeti delo. Zato svoje voditelje upoštevaj, ne radi osebe, temveč radi funkcije. Za vse, kar ti ni jasno, išči pri njih svetov. Posvetuj se z njimi ne samo v strokovnih zadevah, ampak v vseh, ki imajo na delavski pokret še tako majhen vpliv. Ako bomo vsi do zadnjega osvojili te osnovne temelje, bodimo prepričani, da bomo na poti v rast in moč. —r.

To in ono

Trbovlje. Da bo pomagalo. Pod tem naslovom je prinesla »Delavska Politika« članek, v katerem se jezi, da se boro maše za rudarje. Ko bi se brale maše za rudarje in bi se jih tudi udeleževali, bi se jim za 80% godilo boljše, nego danes, ko si laste monopol nad njimi marksisti.

Nad 30 let stiskajo, seveda bolj z besedo, ko dejanjem, kapital za vrat, ta pa nosi glavo vedno bolj pokonci. Na vso to jezo pa so nekateri postali sami v pravem pomenu besede kapitalisti in celo mogotei današnjega kapitalističnega sistema. Je pač tako, da se ti jeze na kapital, dokler ga nimajo, potem pa so sami bratci tega reda. Nekaj maš bi bilo treba tudi za spreobrnitev takih in enakih.

Kor. Bela-Javornik. V nedeljo, dne 13. t. m. je bila tukaj slovesna otvoritev novega občinskega vodovoda, kateri je bil zgrajen v času največje stiske in krize. Vsa čast možem, kateri se niso ustrašili ogromnega dela.

Jesenice. Poročil se je v nedeljo 13. avgusta tov. Mlinarič Martin, član naše skupine kovinarjev, z gđc. Kristino Rabičevc. Čestitamo!

»Da, da draga moja, možje so ničvredneži. Ko sva se z mojim vzela in sem zbolela, mi je z avtomobilom pripeljal zdravnika. Danes ga komaj z vozom.« »No, to ste še srečni! Če pa jaz zbolim, hiti moj stari takoj vprašat, koliko stane pogreb tretjega razreda...«

Raztresen profesor je predaval svojim dijakom in zraven potrkal s ključi po mizi. Čez nekaj časa se pa razjezi in zakriči: »Kateri vrag pa trka venomer?«

ANTON WAGNER

Barvanje in snazenje oblač

RADOVLJICA

Sprejemališče:

Ljubljana Vošnjakova cesta 4
Slomškova ulica 23

Točna izdelava!

Solidne cene!

Upton Sinclair:

DOLARJI

roman

»Teško vprašanje, sir,« je dejal Jed in se trudil, da bi bil uslužen. »Nisem še videl vaše bančne knjige.«

Oni je rekel: »Vsak hip mi kdo piše, kako in kje bi še lahko zaslužil. A čemu naj bi to delal?«

»Po navadi so to drugi, ki hočejo zaslužiti, mr. Warren.«

»Predlagajo mi kupčije v družbi, imajo vse, kar si le morete misliti od nemirike do lekov proti raku. Ne vem, odkod dobe moje ime, — najbrž da so kje »črne liste« na prodaj in je tudi moje ime na njih.

»Grešite v tem, da ste predobrohotni,« je omenil taktno Jed.

»To pismo je prišlo davi.« Stari gospod je segel na mizo. »Kar mi možak piše, je nekam zabavneje kakor pa povprečno po navadi, in morda je kaj za tem. A jaz sem se premislil, čemu naj bi neki iskal še več denarja?«

»Saj so drugi, ki bi ga lahko dobro porabili, sir.«

»Res, Rusher? Že dolgo opazujem ljudi, kako poskušajo dobro porabiti svoj denar, pa ni prav dosti iz tega!«

Odmor! Jed je strmel v pismo, ki mu ga je stari hotel očitno pokazati, zato so se mu zdele take splošne modrijanske opombe odveč.

»Povejte mi,« je dejal oni nenadno, »ali razumete kaj o petroleju?«

Jed je hotel že reči: »Prav nič,« pa se je ustavil. To je bilo eno izmed pravil, ki jih je ugotovil po svojih opazovanjih na bogataših in mogočnjakih. To pravilo se je glasilo, da ne smeš nikdar priznati svoje nevednosti, tudi če bi bila sila. Molči, in zaupali ti bodo kopo modrosti več,

kakor jo pa zase imaš. »Imel sem prijatelje, ki so delali v tej stroki,« je odgovoril. »Seveda sem mnogo slišal in ujel tudi nekaj znanja.«

»Berite,« mu je rekel stari ter mu podal majhen list črtanega papirja iz pisalnega bloka, ki je bil popisan s svinčnikom v krčevitih potezah.

Lubi Gospud!

Jast sem Gos. Jim Nichols, ki je njegov oče pred Teti pri Njih delal za vrtnarja. Nam je pustil ta ranch ni vrednič je presuh in ninič šlo ampak mislim zdaj imamo Petrolej. Imamo dosti znamen po zemli in drugi Ludje tudi prosijo a je tako deleč ludje od petroleja niso mogli najt je šestindvajset mil od T. in W. stranske železnice in cesta je zanič in teško za priti a če čte priti pogledat moj brat in jast sam pokažemo in oba bi lahko zraven zaslužili denar. Mi nismo nobene prasice ampak pošteni Ludje in imamo tristodvajset oralov ob koyoto troyo.

Velespoštovanje

Gospud Jim Nichols.

»No, kaj menite o tem,« je dejal stari gospod.

»Zveni pošteno,« je rekel Jed previdno.

»Mislim, da se spominjam Nicholosa, a ne vem več natančno, koliko ljudi prihaja in odhaja. A morda bi se izplačalo pogledati?«

»Da, sir,« je odgovoril Jed v pričakovanju. Prav dobro je poznal duševnost starega gospoda. Mr. Warrenja je pozval na igro pokerja, roke so mu drhtele po kartah, a stari je še nekaj časa capljal in se obotavljal, kakor da bi bil vzvišen nad takimi slabostmi človeške duše, kakor so zdaj obhajale Jeda. Jed je moral biti previden in Bog varuj kaj siliti, temveč ga pustiti naj caplja, kakor riba na trnku.

»Dosti je petrolejarjev, ki bi bili veseli, če bi si mogli zadevo malo ogledati,« je menil Jed.

V Kreveti knjižnici bodo izšle letos te-le knjige: **Miško Kranjec: PREDMESTJE** — roman iz Ljubljane; **Mirko Javornik: CRNI BREG** — roman iz rudarskih revirjev; **Upton Sinclair: DOLARJI** — roman i. del.